

Warszawa, dn. 23.07.2026r.

dr inż. Łukasz Wolański

e-mail:

lukasz.wolanski.85@gmail.com

l.wolanski@cent.uw.edu.pl

Minister Edukacji
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. Jana Chrystiana Szucha 25
00-918 WARSZAWA

e-mail:

kancelaria@men.gov.pl

P E T Y C J A

W SPRAWIE JEDNOZNACZNEGO OKREŚLENIA ZASAD USTALANIA KWALIFIKACJI NAUCZYCIELI
ORAZ ZMIANY PRZEPISÓW REGULUJĄCYCH PRZYGOTOWANIE DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA

Szanowna Pani Minister,

Działając na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, zwracam się w interesie publicznym jako osoba fizyczna z prośbą o:

1. przedstawienie stanowiska Ministra Edukacji w sprawie sposobu rozumienia wskazanych niżej przepisów dotyczących kwalifikacji nauczycieli;
2. opublikowanie jednolitych wyjaśnień przeznaczonych dla dyrektorów szkół, organów nadzoru pedagogicznego oraz komisji uczestniczących w postępowaniach dotyczących awansu zawodowego nauczycieli;
3. podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do usunięcia opisanych niejasności;
4. ujednolicenie zasad oceny kwalifikacji nauczycieli w całym kraju;
5. wprowadzenie rozwiązań zapewniających odpowiednią jakość nauczycielskich studiów podyplomowych.

I. UZASADNIENIE PETYCJI

Podstawowym aktem regulującym kwalifikacje nauczycieli jest rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, ze zmianami.

W § 3 tego rozporządzenia określono kwalifikacje między innymi nauczycieli klas IV–VIII szkoły podstawowej oraz szkół ponadpodstawowych. Przepisy posługują się jednak pojęciami, które nie zostały zdefiniowane w sposób pozwalający na ich jednolite stosowanie.

Dotyczy to zwłaszcza sformułowań:

- „kierunek studiów zgodny z nauczaniem przedmiotem”;
- „kierunek, którego efekty uczenia się obejmują treści nauczania określone w podstawie programowej”;
- „studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku studiów”;
- „studia prowadzone zgodnie z przepisami obowiązującymi przed dniem 3 sierpnia 2019 r.”;
- „kształcenie prowadzone zgodnie z nowym standardem przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela”.

Nie jest również jasne, jakie znaczenie ma data ukończenia poszczególnych elementów przygotowania nauczycielskiego, w jakiej kolejności należy je uzyskiwać oraz jakie skutki dla absolwenta ma naruszenie standardu kształcenia przez uczelnię.

Prowadzi to do sytuacji, w której osoba legitymująca się tym samym zestawem dyplomów i świadectw może zostać uznana za posiadającą kwalifikacje przez jednego dyrektora szkoły lub jedno kuratorium, a za osobę nieposiadającą kwalifikacji przez inny organ.

W odpowiedziach na indywidualne zapytania kuratoria oświaty, a niekiedy również Ministerstwo Edukacji Narodowej, wskazują, że ustalenie kwalifikacji konkretnej osoby należy do dyrektora szkoły. Stanowisko takie nie rozwiązuje jednak problemu. Decyzja dyrektora może następnie podlegać kontroli organu nadzoru pedagogicznego, w tym podczas kontroli prawidłowości zatrudnienia nauczyciela lub postępowania dotyczącego awansu zawodowego. Błędne ustalenie kwalifikacji może prowadzić do zakwestionowania czynności podejmowanych wobec nauczyciela, także po upływie znacznego czasu.

Ponadto kwalifikacje nauczycielskie oceniają nie tylko dyrektorzy szkół. Zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty posiadanie wymaganych kwalifikacji jest jednym z warunków wpisu do ewidencji egzaminatorów. Wpisu, odmowy wpisu oraz skreślenia z ewidencji dokonuje w drodze decyzji administracyjnej dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej. Dyrektor OKE musi zatem samodzielnie ustalić, czy kandydat posiada

kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć objętych zakresem egzaminu.

Nie wymaga szerszego uzasadnienia, że dopuszczenie do sprawdzania i oceniania prac egzaminacyjnych osoby nieposiadającej wymaganych kwalifikacji wywoływałoby poważne wątpliwości dotyczące wiarygodności i prawidłowości państwowego systemu egzaminacyjnego. Nie można jednocześnie wymagać od dyrektorów OKE dokonywania takich ustaleń, a zarazem odmawiać przedstawienia jednolitych kryteriów interpretacyjnych.

Taki stan narusza zasadę pewności prawa, podważa zaufanie do dokumentów wydawanych przez uczelnie i naraża nauczycieli na konsekwencje, których nie mogli przewidzieć w chwili podejmowania studiów. Uzasadnia również potrzebę wydania ogólnych wyjaśnień przeznaczonych nie tylko dla dyrektorów szkół, lecz także dla kuratoriów oświaty, okręgowych komisji egzaminacyjnych, organów prowadzących i komisji uczestniczących w postępowaniach dotyczących awansu zawodowego.

II. PYTANIA WYMAGAJĄCE WYJAŚNIENIA

1. JAK NALEŻY ROZUMIEĆ „KIERUNEK STUDIÓW ZGODNY Z NAUCZANYM PRZEDMIOTEM”?

Znaczenie tego pojęcia wydaje się stosunkowo jasne, gdy nazwa kierunku jest identyczna z nazwą przedmiotu szkolnego, jak w przypadku chemii, fizyki, biologii, matematyki albo historii.

W przypadku wielu przedmiotów taka zgodność nazw jednak nie występuje. Przyjmuje się na przykład, że filologia polska odpowiada nauczaniu języka polskiego, ale nie wiadomo, jak stosować tę zasadę do innych przedmiotów.

Powstają między innymi pytania:

1. Czy absolwent ekonomii albo zarządzania ukończył kierunek zgodny z przedmiotem biznes i zarządzanie?
2. Czy absolwent bezpieczeństwa narodowego lub bezpieczeństwa wewnętrznego ukończył kierunek zgodny z edukacją dla bezpieczeństwa?
3. Czy absolwent politologii, prawa, administracji, stosunków międzynarodowych albo socjologii ukończył kierunek zgodny z wiedzą o społeczeństwie?
4. Czy o zgodności rozstrzyga nazwa kierunku, program studiów, efekty uczenia się, przyporządkowanie do dyscypliny naukowej, czy łącznie wszystkie te elementy?
5. Czy dla każdego przedmiotu ogólnokształcącego należy przyjąć istnienie co najmniej jednego kierunku studiów, który jest z nim zgodny?

W przepisach dotyczących kwalifikacji do nauczania edukacji zdrowotnej wskazano szczegółowo kierunki i kwalifikacje pozwalające na nauczanie tego przedmiotu. Podobne rozwiązanie byłoby potrzebne także dla pozostałych przedmiotów.

Wnoszę o wyjaśnienie kryteriów oceny zgodności kierunku studiów z nauczaniem przedmiotem oraz o rozważenie opracowania urzędowego, otwartego wykazu kierunków zgodnych i pokrewnych z poszczególnymi przedmiotami szkolnymi.

2. JAK NALEŻY ROZUMIEĆ WYMÓG, ABY EFEKTY UCZENIA SIĘ „OBEJMOWAŁY” TREŚCI PODSTAWY PROGRAMOWEJ?

Nie wiadomo, czy efekty uczenia się na studiach muszą dosłownie wymieniać treści podstawy programowej, czy mogą obejmować je pośrednio jako wiedzę i umiejętności niezbędne do osiągnięcia bardziej zaawansowanych efektów.

Problem ten dobrze pokazuje przykład matematyki. W podstawie programowej szkoły podstawowej znajdują się wymagania dotyczące zapisywania, porównywania i zaokrąglania liczb naturalnych. Takie efekty nie są zazwyczaj wpisywane do programów studiów matematycznych ani technicznych. Nie oznacza to jednak, że absolwent posługujący się analizą matematyczną lub rozwiązujący równania różniczkowe nie opanował elementarnych działań arytmetycznych.

Nie można rozwiązywać równań bez znajomości działań na liczbach, mnożyć bez rozumienia dodawania ani posługiwać się liczbami bez rozumienia systemu dziesiętnego.

Szkoła podstawowa kończy się uzyskaniem kwalifikacji pełnej na poziomie 2 Polskiej Ramy Kwalifikacji, natomiast studia pierwszego i drugiego stopnia prowadzą do poziomów 6 i 7. Oczekiwanie, aby efekty studiów powtarzały dosłownie wszystkie wymagania szkolne, czyniłoby przepis w znacznej części martwym.

W praktyce zdarzają się przypadki, w których absolwent kierunku politechnicznego zostaje uznany za posiadającego przygotowanie merytoryczne do nauczania matematyki w szkole ponadpodstawowej, lecz nie w klasach IV–VIII szkoły podstawowej, ponieważ efekty studiów nie wymieniają wprost podstawowych treści szkolnych.

Wnoszę o wyjaśnienie:

1. czy efekty uczenia się mogą obejmować treści podstawy programowej również pośrednio;
2. czy można uznać, że efekt akademicki obejmuje treść szkolną, jeżeli jego osiągnięcie nie byłoby możliwe bez wcześniejszego opanowania tej treści;
3. czy należy badać rzeczywistą relację merytoryczną między programem studiów a podstawą programową, czy jedynie porównywać literalne brzmienie dokumentów;

4. czy osoba posiadająca przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu w szkole ponadpodstawowej powinna co do zasady posiadać je także do nauczania tego samego przedmiotu w klasach IV–VIII szkoły podstawowej.

3. CZY PROGRAM STUDIÓW MUSI OBEJMOWAĆ WSZYSTKIE TREŚCI PODSTAWY PROGRAMOWEJ?

Nie jest jasne, czy program studiów musi obejmować wszystkie treści podstawy programowej, wszystkie wymagania ogólne, zasadniczy rdzeń przedmiotu czy jedynie zakres wystarczający do samodzielnego uzupełnienia pozostałych wiadomości.

Nawet ukończenie kierunku noszącego nazwę identyczną z nazwą przedmiotu nie gwarantuje literalnego pokrycia wszystkich treści. Programy studiów różnią się między uczelniami i zmieniają w czasie. Zmieniają się również podstawy programowe.

Absolwent chemii, biologii, historii albo matematyki nie traci przecież kwalifikacji po każdej zmianie podstawy programowej.

Wnoszę o wskazanie:

1. jaki zakres zgodności jest wymagany;
2. czy wystarczające jest objęcie wymagań ogólnych i zasadniczego zakresu merytorycznego przedmiotu;
3. jakie braki można uznać za nieistotne;
4. kto i według jakiej procedury powinien oceniać istotność braków;
5. jak uwzględniać zmiany podstawy programowej dokonane po ukończeniu studiów.

4. DO KTÓRYCH ELEMENTÓW KWALIFIKACJI ODNOSI SIĘ DATA 3 SIERPNIA 2019 R.?

Przepisy rozróżniają kształcenie według nowego standardu od studiów prowadzonych zgodnie z regulacjami obowiązującymi przed dniem 3 sierpnia 2019 r.

Nie jest jednak jasne, czy sformułowanie to odnosi się wyłącznie do studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich, czy również do przygotowania pedagogicznego i studiów podyplomowych.

Przykład pierwszy

Osoba ukończyła studia drugiego stopnia magisterskie na kierunku biologia w 2018 r., ale nie uzyskała przygotowania pedagogicznego.

Czy obecnie wystarczy jej ukończenie studiów podyplomowych z przygotowania pedagogicznego, czy też musiałaby dodatkowo posiadać dyplom studiów pierwszego stopnia na kierunku biologia?

Wymaganie od magistra biologii ukończenia licencjatu z biologii byłoby trudne do uzasadnienia.

Przykład drugi

Osoba ukończyła chemię w 2014 r. i uzyskała przygotowanie pedagogiczne w 2016 r.

Gdyby w 2016 r. ukończyła studia podyplomowe z nauczania języka polskiego, przepisy nie wymagałyby pokrewieństwa chemii z językiem polskim.

Co jednak w sytuacji, gdy podejmuje takie studia podyplomowe dopiero w 2026 r.? Czy stosuje się nowe wymaganie pokrewieństwa kierunków, czy wcześniejsze studia i przygotowanie pedagogiczne pozwalają uzupełnić kwalifikacje według dawnych zasad?

Przykład trzeci

Osoba ukończyła przed 3 sierpnia 2019 r. studia pierwszego stopnia na kierunku matematyka, lecz nie uzyskała przygotowania pedagogicznego.

Czy po ukończeniu studiów podyplomowych z przygotowania pedagogicznego w tym roku może uczyć matematyki w klasach IV–VIII szkoły podstawowej, czy musi dodatkowo ukończyć studia drugiego stopnia?

Wnoszę o wyjaśnienie:

1. czy o stosowaniu dawnego albo nowego modelu decyduje data ukończenia studiów kierunkowych, przygotowania pedagogicznego czy studiów podyplomowych;
2. czy osoba, która ukończyła studia kierunkowe według dawnych zasad, może obecnie uzupełnić wyłącznie brakujący element kwalifikacji;
3. czy ukończenie po 3 sierpnia 2019 r. jednego elementu przygotowania powoduje konieczność spełnienia wszystkich wymagań nowego standardu;
4. w jaki sposób chronione są prawa osób, które część przygotowania uzyskały według wcześniejszych regulacji.

5. CZY ELEMENTY PRZYGOTOWANIA NAUCZYCIELSKIEGO MUSZĄ BYĆ UZYSKIWANE W OKREŚLONEJ KOLEJNOŚCI?

Nie jest jasne, czy ukończenie poszczególnych form kształcenia w niewłaściwej kolejności powoduje trwały brak kwalifikacji, mimo że dana osoba posiada ostatecznie wszystkie wymagane dyplomy i świadectwa.

Przykładowo osoba kończy studia pierwszego stopnia, następnie studia podyplomowe z przygotowania pedagogicznego, a dopiero później studia drugiego stopnia.

Po zakończeniu całego procesu posiada wszystkie elementy wymienione w rozporządzeniu, lecz uzyskała je w innej kolejności.

Przyjęcie, że wcześniejsze studia podyplomowe nie mogą być uwzględnione, prowadzi do paradoksu. Po ponownym zapisaniu się na ten sam kierunek studiów podyplomowych uczelnia mogłaby uznać wcześniej osiągnięte efekty i zaliczone przedmioty. Nie zmieniłyby się rzeczywiste kompetencje tej osoby, lecz jedynie formalna data ponownego ukończenia studiów.

Wnoszę o wyjaśnienie:

1. czy kwalifikacje należy oceniać według końcowego zestawu ukończonych studiów i osiągniętych efektów uczenia się;
2. czy niewłaściwa kolejność zawsze powoduje brak kwalifikacji;
3. jakie znaczenie ma możliwość uznania wcześniej osiągniętych efektów uczenia się;
4. czy absolwent powinien ponosić skutki przyjęcia go przez uczelnię na studia w kolejności, którą sama uczelnia uznała za dopuszczalną.

6. JAKIE ZNACZENIE MA INFORMACJA UMIESZCZONA NA ŚWIADECTWIE UKOŃCZENIA STUDIÓW PODYPLOMOWYCH?

Od 1 października 2024 r. świadectwo ukończenia nauczycielskich studiów podyplomowych zawiera informację o odbyciu kształcenia zgodnie ze standardem oraz o uzyskaniu przygotowania do nauczania wskazanego przedmiotu lub prowadzenia określonych zajęć.

Powstaje pytanie, czy taka informacja jest wiążąca dla:

- dyrektora szkoły;
- kuratora oświaty;
- organu prowadzącego;
- komisji uczestniczącej w postępowaniu dotyczącym awansu zawodowego.

W praktyce może dochodzić do odmowy uznania kwalifikacji mimo wyraźnego potwierdzenia ich na świadectwie.

Jeżeli treść świadectwa jest niezgodna z prawdą, powinien istnieć tryb jej zakwestionowania, sprostowania albo wyeliminowania dokumentu z obrotu. Nie powinno dochodzić do sytuacji, w której dokument nadal funkcjonuje, lecz organy dowolnie odmawiają uznania części jego treści.

Dodatkowo organy kwestionujące kwalifikacje często opierają się na wykazie przedmiotów lub liczbie godzin umieszczonych w tym samym dokumencie. Jednej części świadectwa przypisuje się więc wiarygodność, a inną uznaje się za niewiążącą.

Wnoszę o wyjaśnienie:

1. czy informacja o uzyskaniu przygotowania do nauczania wskazanego przedmiotu korzysta z domniemania prawidłowości;
2. czy dyrektor może samodzielnie ją zakwestionować;
3. jaki organ jest właściwy do stwierdzenia, że uczelnia przeprowadziła studia niezgodnie ze standardem;
4. w jakim trybie należy zakwestionować treść świadectwa;
5. czy do czasu formalnego podważenia dokumentu absolwent może działać w zaufaniu do jego treści;
6. kto ponosi odpowiedzialność za umieszczenie na świadectwie nieprawdziwej informacji;
7. jakie środki prawne przysługują absolwentowi.

7. JAK ROZUMIEĆ UKOŃCZENIE STUDIÓW PIERWSZEGO I DRUGIEGO STOPNIA „NA KIERUNKU STUDIÓW”?

Sformułowanie to bywa interpretowane jako wymaganie identycznej nazwy kierunku na dyplomie studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Taka wykładnia nie uwzględnia zmian zachodzących w szkolnictwie wyższym.

Przykładowo osoba może ukończyć studia pierwszego stopnia na kierunku chemia, a studia drugiego stopnia na kierunku chemia przemysłowa. Inna może ukończyć chemię, a następnie kierunek „chemisty” prowadzony w języku angielskim.

Nazwy kierunków są obecnie tworzone przez uczelnie. To, co dawniej było specjalnością albo specjalizacją, coraz częściej staje się samodzielnym kierunkiem, szczególnie na studiach drugiego stopnia.

W 2018 r. zmieniono ponadto klasyfikację dziedzin i dyscyplin naukowych, co dodatkowo utrudnia porównywanie kierunków ukończonych w różnych okresach.

Wnoszę o wyjaśnienie:

1. czy wymagana jest identyczność nazw kierunków;
2. czy wystarczająca jest zgodność treściowa oraz przyporządkowanie do tej samej albo pokrewnej dyscypliny;
3. jak traktować kierunki różniące się wskazaniem specjalizacji, profilu lub zastosowania;
4. jak traktować polską i obcojęzyczną nazwę kierunku;
5. jak porównywać kierunki ukończone przed i po zmianie klasyfikacji dziedzin i dyscyplin.

8. CZY CAŁKOWICIE ZDALNE STUDIA PODYPLOMOWE MOGĄ BYĆ ZGODNE ZE STANDARDEM?

Szczególne wątpliwości dotyczą studiów podyplomowych przygotowujących do nauczania chemii, fizyki, biologii, przyrody oraz innych przedmiotów wymagających pracy laboratoryjnej lub warsztatowej.

Podstawy programowe tych przedmiotów przewidują prowadzenie obserwacji, doświadczeń i eksperymentów. Nauczyciel powinien umieć nie tylko je opisać, lecz również:

- przygotować stanowisko;
- posługiwać się sprzętem;
- dobrać materiały i odczynniki;
- wykonać eksperyment;
- ocenić ryzyko;
- zapewnić bezpieczeństwo uczniom;
- rozpoznać błędy wykonania;
- nadzorować pracę uczniów.

Obejrzenie nagrania doświadczenia nie jest tożsame z jego samodzielnym wykonaniem. Test internetowy nie potwierdza umiejętności przygotowania i bezpiecznego przeprowadzenia eksperymentu.

Wnoszę o wyjaśnienie:

1. czy studia podyplomowe przygotowujące do nauczania przedmiotów eksperymentalnych mogą być prowadzone całkowicie zdalnie;
2. czy efekty praktyczne mogą być osiągnęte wyłącznie przez oglądanie nagrań, omawianie eksperymentów i wykonywanie prac pisemnych;
3. czy część zajęć powinna obowiązkowo odbywać się w laboratorium albo pracowni;
4. czy uczelnia musi zapewnić słuchaczowi możliwość osobistego wykonywania doświadczeń;
5. czy praktyki szkolne mogą zastąpić laboratoryjne przygotowanie merytoryczne;
6. czy dyrektor może odmówić uznania kwalifikacji, jeżeli ze świadectwa lub suplementu wynika przekroczenie dopuszczalnego udziału kształcenia na odległość;
7. jaki organ jest właściwy do wiążącego stwierdzenia niezgodności studiów ze standardem;
8. jakie skutki takie stwierdzenie wywołuje wobec absolwenta działającego w dobrej wierze.

9. KTO ODPOWIADA ZA OSTATECZNE USTALENIE KWALIFIKACJI NAUCZYCIELA?

Obecny system nie określa wystarczająco jasno podziału kompetencji między:

- uczelnią;
- dyrektorem szkoły;
- organem prowadzącym;
- kuratorem oświaty;
- dyrektorem okręgowej komisji egzaminacyjnej;
- komisją uczestniczącą w postępowaniu dotyczącym awansu zawodowego;
- ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego;
- ministrem właściwym do spraw oświaty.

Dyrektor odpowiada za prawidłowe zatrudnienie nauczyciela, lecz nie sprawuje nadzoru nad uczelniami i nie może unieważniać wydanych przez nie świadectw. Kuratorium może kontrolować prawidłowość zatrudnienia oraz weryfikować spełnianie wymagań w postępowaniach dotyczących awansu zawodowego, lecz również nie powinno zastępować organu właściwego do kontroli uczelni.

Jednocześnie obowiązku oceny kwalifikacji nie można sprowadzać wyłącznie do kompetencji dyrektora szkoły. Dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej, rozpatrując wnioski o wpis do ewidencji egzaminatorów, musi ustalić, czy kandydat posiada wymagane kwalifikacje do nauczania danego przedmiotu albo prowadzenia określonych zajęć. Ustalenie to stanowi element postępowania zakończonego decyzją administracyjną. Brak jednolitych zasad interpretacyjnych może zatem prowadzić nie tylko do rozbieżności w zatrudnianiu nauczycieli, lecz również do różnego traktowania kandydatów na egzaminatorów przez poszczególne okręgowe komisje egzaminacyjne.

Oficjalne ustalenie zakresu kwalifikacji ma również znaczenie dla mobilności zawodowej nauczycieli w Unii Europejskiej. Zawód nauczyciela jest objęty ogólnym systemem uznawania kwalifikacji zawodowych ustanowionym dyrektywą 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych. Nie oznacza to automatycznego uznawania kwalifikacji nauczycielskich w każdym państwie członkowskim, ale zobowiązuje właściwe organy państwa przyjmującego do oceny kwalifikacji uzyskanych w innym państwie członkowskim.

W praktyce organy państwa przyjmującego wymagają ustalenia, czy wnioskodawca jest w państwie pochodzenia osobą posiadającą pełne kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela oraz jaki jest zakres tych kwalifikacji. Przykładowo w Irlandii Teaching Council rozpatruje wnioski nauczycieli wykształconych za granicą, jeżeli są oni w pełni wykwalifikowani w państwie pochodzenia, przy czym rejestracja może zostać uzależniona od uzupełnienia określonych różnic. W Szwecji Skolverket ocenia zagraniczne kwalifikacje przy wydawaniu certyfikatu nauczycielskiego, uwzględniając między innymi przygotowanie przedmiotowe, doświadczenie zawodowe oraz znajomość języka. W Niemczech, gdzie zawód nauczyciela jest zawodem regulowanym, zagraniczna kwalifikacja jest porównywana z właściwą kwalifikacją niemiecką, a postępowanie kończy się urzędowym rozstrzygnięciem o uznaniu lub stwierdzeniu różnic.

Brak w Polsce procedury pozwalającej nauczycielowi uzyskać jednoznaczne i urzędowe potwierdzenie zakresu posiadanych kwalifikacji może zatem utrudniać nie tylko jego zatrudnienie i awans zawodowy w kraju, lecz także skorzystanie z prawa do mobilności zawodowej w Unii Europejskiej.

Wnoszę o jednoznaczne określenie:

1. zakresu odpowiedzialności uczelni;
2. zakresu oceny dokonywanej przez dyrektora szkoły;
3. zakresu kontroli kuratora oświaty;
4. organu właściwego do rozstrzygania sporów;
5. procedury pozwalającej nauczycielowi uzyskać oficjalne potwierdzenie kwalifikacji;
6. zasad ochrony nauczyciela, który działał w zaufaniu do wydanych dokumentów i wcześniejszych ocen organów publicznych;
7. zakresu oceny kwalifikacji dokonywanej przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej przy wpisie do ewidencji egzaminatorów;
8. czy ustalenie kwalifikacji dokonane na potrzeby zatrudnienia, awansu zawodowego albo wpisu do ewidencji egzaminatorów powinno być respektowane przez pozostałe organy;
9. organu właściwego do wydawania zaświadczenia albo decyzji określającej przedmioty, rodzaje szkół i zajęć, do których nauczania dana osoba posiada kwalifikacje;
10. procedury umożliwiającej uzyskanie dokumentu, który może zostać przedstawiony organom innych państw członkowskich Unii Europejskiej w postępowaniu dotyczącym uznania kwalifikacji zawodowych.

III. POSTULOWANE KIERUNKI ZMIAN LEGISLACYJNYCH

Wnoszę o rozważenie następujących zmian.

1. Opracowanie wykazu kierunków zgodnych i pokrewnych z przedmiotami szkolnymi

Wykaz powinien obejmować wszystkie przedmioty ogólnokształcące, mieć charakter otwarty i być okresowo aktualizowany.

2. Odejście od nadmiernego przywiązywania wagi do nazwy kierunku

Przy ocenie studiów pierwszego i drugiego stopnia należy brać pod uwagę przede wszystkim ich treść, efekty uczenia się, ciągłość kształcenia oraz przyporządkowanie do odpowiednich dyscyplin, a nie wyłącznie literalne brzmienie nazw.

3. Ujednolicenie zasad przechodzenia między dawnym i nowym standardem

Przepisy powinny jasno określać sytuację osób, które część przygotowania uzyskały przed 3 sierpnia 2019 r., a część po tej dacie.

Zasadą powinno być zachowanie ważności prawidłowo ukończonych etapów kształcenia oraz możliwość uzupełnienia brakującego elementu.

4. Uregulowanie skutków niewłaściwej kolejności kształcenia

Należy odróżnić wymagania dotyczące rekrutacji na studia od końcowych wymagań kwalifikacyjnych. Sama kolejność ukończenia poszczególnych form kształcenia nie powinna automatycznie powodować trwałego braku kwalifikacji, jeżeli wszystkie wymagane efekty zostały osiągnięte.

5. Określenie znaczenia prawnego informacji na świadectwie

Informacja o odbyciu kształcenia zgodnie ze standardem i uzyskaniu przygotowania do nauczania wskazanego przedmiotu powinna korzystać z domniemania prawidłowości.

Jej podważenie powinno następować przez właściwy organ, w określonej procedurze, z zapewnieniem ochrony absolwentowi działającemu w dobrej wierze.

6. Określenie dopuszczalnego pokrewieństwa między przedmiotami

Należy rozważyć możliwość uzyskiwania kwalifikacji do kolejnego przedmiotu przez studia podyplomowe, jeżeli pozostaje on w odpowiednim związku z ukończonym kierunkiem, dziedziną nauki, dyscypliną albo dawnym obszarem kształcenia.

7. Ograniczenie prowadzenia studiów podyplomowych do uczelni posiadających odpowiednie zaplecze

Studia podyplomowe przygotowujące do nauczania określonego przedmiotu powinna prowadzić uczelnia, która:

- prowadzi odpowiadające im studia pierwszego lub drugiego stopnia albo jednolite studia magisterskie;
- posiada właściwą kadre;
- dysponuje infrastrukturą potrzebną do osiągnięcia efektów praktycznych.

8. Zdefiniowanie kształcenia na odległość

Należy rozróżnić zajęcia synchroniczne, asynchroniczne, samodzielną pracę słuchacza, konsultacje, praktyki oraz zajęcia laboratoryjne i warsztatowe.

Samo przekazanie materiałów, nagrań albo zadań nie powinno być uznawane za pełnowartościowe zorganizowane zajęcia.

9. Obowiązkowe zajęcia praktyczne dla przedmiotów eksperymentalnych

Studia przygotowujące do nauczania chemii, fizyki, biologii, przyrody oraz innych przedmiotów eksperymentalnych powinny obejmować osobiste wykonywanie doświadczeń w odpowiednio wyposażonej pracowni.

10. Egzaminy w warunkach kontrolowanej samodzielności

Kluczowe egzaminy i zaliczenia powinny odbywać się w warunkach umożliwiających potwierdzenie tożsamości i samodzielności słuchacza.

Samo przesłanie pracy pisemnej albo rozwiązanie testu internetowego bez nadzoru nie powinno wystarczać do potwierdzenia najważniejszych kompetencji.

11. Utworzenie procedury urzędowego potwierdzania kwalifikacji

Nauczyciel powinien mieć możliwość uzyskania oficjalnego, uzasadnionego i zaskarżalnego rozstrzygnięcia potwierdzającego albo odmawiającego potwierdzenia kwalifikacji do nauczania określonego przedmiotu, prowadzenia określonych zajęć oraz pracy w określonym typie szkoły.

Rozstrzygnięcie powinno być wiążące dla dyrektorów szkół, organów prowadzących, kuratoriów oświaty, dyrektorów okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz komisji uczestniczących w postępowaniach dotyczących awansu zawodowego.

Dokument potwierdzający kwalifikacje powinien jednoznacznie określać ich zakres i nadawać się do przedstawienia właściwym organom innych państw członkowskich Unii Europejskiej w postępowaniu dotyczącym uznania kwalifikacji zawodowych na podstawie dyrektywy 2005/36/WE.

IV. WNIOSKI KOŃCOWE

Kwalifikacje nauczyciela decydują o możliwości wykonywania zawodu, zatrudnieniu i awansie zawodowym. Przepisy regulujące te kwestie powinny być jednoznaczne i możliwe do przewidzenia.

Nie można wymagać od nauczyciela samodzielnego rozstrzygania skomplikowanych relacji między kolejnymi standardami kształcenia, przepisami przejściowymi, zmieniającymi się podstawami programowymi, klasyfikacją dyscyplin oraz nazwami kierunków ustalanimi przez uczelnie.

Nie powinno również dochodzić do sytuacji, w której uczelnia przyjmuje słuchacza, pobiera opłatę, prowadzi kształcenie i wydaje świadectwo potwierdzające uzyskanie przygotowania do nauczania określonego przedmiotu, a następnie absolwent dowiaduje się, że dokument nie daje mu kwalifikacji.

Państwo powinno jasno określić:

- czy kwalifikacje zostały uzyskane;
- kto jest uprawniony do ich oceny;
- kto odpowiada za wadliwe kształcenie albo błędną treść dokumentu;
- jakie prawa przysługują absolwentowi;
- w jaki sposób można uzupełnić ewentualne braki;
- w jaki sposób nauczyciel może uzyskać dokument urzędowo potwierdzający zakres kwalifikacji, również na potrzeby wpisu do ewidencji egzaminatorów oraz postępowania o uznanie kwalifikacji zawodowych w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Wnoszę zatem o:

1. udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w petycji;
2. opublikowanie jednolitych wytycznych;
3. przeprowadzenie konsultacji z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego;
4. podjęcie prac legislacyjnych nad zmianą przepisów dotyczących kwalifikacji nauczycieli i standardu kształcenia;
5. określenie minimalnych wymagań dotyczących zajęć praktycznych i sposobu weryfikacji efektów uczenia się;
6. stworzenie procedury urzędowego potwierdzania zakresu kwalifikacji, której wynik byłby respektowany przez dyrektorów szkół, kuratoria oświaty, okręgowe komisje egzaminacyjne i komisje uczestniczące w postępowaniach dotyczących awansu zawodowego oraz mógłby być wykorzystywany w postępowaniach o uznanie kwalifikacji zawodowych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej;
7. zapewnienie ochrony absolwentom działającym w zaufaniu do dokumentów wydanych przez uczelnię.

Proszę o rozpatrzenie niniejszej petycji oraz poinformowanie mnie o sposobie jej załatwienia.

Jednocześnie korzystając z możliwości przewidzianej w art. 4 ust 3. ustawy o petycjach wyrażam zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego moich danych osobowych (tj. imię i nazwisko oraz adresy e-mail) jako podmiotu wnoszącego petycję.

Z wyrazami szacunku

dr inż. Łukasz Wolański

AKTY PRAWNE ZWIĄZANE Z PRZEDMIOTEM PETYCJI

1. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.
3. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.
4. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, ze zmianami.
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, w aktualnym brzmieniu.
7. Rozporządzenie Ministra Nauki z dnia 18 lipca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dokumentów wydawanych w związku z przebiegiem lub ukończeniem studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego.
8. Rozporządzenia określające podstawy programowe kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych.
9. Przepisy dotyczące charakterystyk poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz klasyfikacji dziedzin nauki i dyscyplin naukowych.
10. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
11. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.
12. Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, ze zmianami.